

держ. ун-ту ім. Лесі Українки”, 2000. – 321 с.

4. Брюховецький І.М. Основи підприємницької діяльності та агробізнесу : [навч. посібник] / Брюховецький І.М. – Суми : Вид-во “Козацький Вал”, 2001. – 474 с.

5. Організація управління аграрною економікою: монографія / [М.Ф. Кропивко, В.П. Немчук, В.В. Россоха, та ін.] ; За ред. М.Ф. Кропивка – К. : ННЦ ІАЕ, 2008. – 420 с.

6. Сухарський В.С. Менеджмент : [навч. посібник] / Сухарський В.С. – Тернопіль: “Астон”, 2001. – 340 с.

7. Управление – это наука и искусство / [А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд]. – М. : Республика, 1992. – 351 с.

8. Чорний Г.М. Управління: концептуальні засади національного менеджменту: [монографія] / Чорний Г.М. – К. : ННЦ ІАЕ, 2005. – 102 с.

Надійшла 21.03.2010

УДК 330

Я. В. КУДРЯ

Національний університет “Львівська політехніка”

ТЕОРЕТИЧНІ І ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ УПРАВЛІНЦІВ ДЛЯ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ Й ІНТЕГРОВАНІХ СТРУКТУР

Розглядається одна із актуальних проблем національного корпоративного управління (КУ) – відсутність ринково адекватних методологічних рекомендацій з підготовки фахових управлінців для акціонерних товариств (АТ) та інтегрованих структур (ІС) в Україні. Розкривається сутність і суть цих методологічних рекомендацій. Пропонується варіант структури методологічних рекомендацій з підготовки фахових управлінців для АТ і ІС у промисловості (на прикладі корпорацій в машинобудуванні (КМБ)).

In the article had been researched one of the actual problems of Ukrainian corporation management – the absent of the methodical recommendation for the studing corporation managers by state; had been given the meaning of its recommendations; had been proposed one of the alternative ways for its creating by Ukraine (at the example of the mashinebuilding corporations).

Ключові слова: управлінець (менеджер, керівник), менеджмент, управління, господарське товариство, корпорація, інтегрована структура, машинобудування, промисловість.

Вступ. Одним з наслідків реформування економіки України до ринкових відносин є розвиток АТ і ІС у промисловості й сфері послуг держави. Це різні за власністю і організаційно-правовими формами суб'єкти господарювання, котрі, як правило, мають статутний капітал й акції, наприклад, корпорації, які є одними з популярних та лідируючих серед головних видів господарських товариств і ІС у державі. Так, згідно з [11], початку січня 2007 р. до 2009 р. число корпорацій у державі збільшується із 842 до 862 од., тобто на 20 од., чи 102,4%, й середньорічним приростом 13 од., або 101%. Вони посідають стабільне друге місце серед перелічених ІС, що свідчить про позитивну динаміку їх кількості у державі. Тому узагальнюючи, говоримо про те, що факт збільшення кількості корпорацій у державі з 842 до 862 од. впродовж 2007 – 2009 рр. є позитивною тенденцією в розвитку підприємницької діяльності і економіки країни.

Поширення корпорацій на теренах держави пов'язана з тим, що це є, по-перше, економічно гнучка і соціально результативна форма організування підприємницької діяльності у країні; по-друге, мають необхідний фінансовий потенціал для забезпечення ефективного розвитку їх структурних одиниць у державі і за межами країни; по-третє, сприяють своєчасно достатньому озброєнню якісними технічними фондами своїх підрозділів, тих або інших підприємств, галузей економіки держави і у цілому країни; по-четверте, беруть участь у прогресивному техніко-технологічному розвитку держави; по-п'яте, є оптимальною точкою для еволюції міжнародної інтеграції державою. Отже, як свідчить приклад корпорацій, господарські товариства і ІС є одним з інструментів, за рахунок якого уряд держави може досягнути успіхів у: капіталізації й фінансуванні окремих підприємств й великих компаній, галузей, секторів та економіки держави; структурно систематичному і виваженому нарощенні їх фондоозброєності за рахунок якісних й дешевих українських основних виробничих фондів; розвитку соціальної та міжнародної політики країною.

Створення і використання перелічених моментів учасниками корпоративних відносин й пересічними громадянами можливе лише у випадку результативного менеджменту діяльністю та ефективного управління АТ і ІС. Однак на разі результати управління ІС є незадовільними через труднощі з менеджментом їх діяльністю, які стимулюються нефаховістю його ведення. Остання проблема, на наш погляд, пов'язана головним чином з невикористанням АТ і ІС висококваліфікованих й компетентних управлінців через їх відсутність у державі, що не сприяє інтенсифікації процесів трансформації корпоративних відносин в країні до ринкових умов. Причиною для цієї є комплекс факторів, зокрема, відсутність необхідної спеціальності і програм підготовки менеджерів для АТ й ІС у вищій школі держави, несистематичне та факультативне вивчення корпоративного управління, неактуальність його інформації

тощо. Отже, все це вказує на існування до цих пір якісно і повністю незадоволеної потреби у ринково адекватних методологічних рекомендаціях з підготовки фахових управлінців для АТ й ІС в промисловості України, а коректність гіпотези та висновків підтверджується рядом доробок [1, 3, 5, 7], що й визначає актуальність теми.

Ведучи мову про спростування чи підтвердження існування певної проблеми, наприклад, відсутності ринково адекватних методологічних рекомендацій з підготовки фахових управлінців для АТ і ІС в промисловості України, інших вад у розвитку КУ, на наш погляд, ціледоцільно й тому виконуємо наступне. Це аналіз існуючих думок, ідей і позицій, іншими словами, основних теоретико-методологічних результатів й прикладних здобутків, що висвітлюються за цією проблемою перш за все у наукових та прикладних дослідженнях з КУ.

Узагальнення результатів аналізу доробок [1 – 10] дозволяє говорити про те, що темі розвитку АТ і ІС, в тому числі й управління корпораціями, присвячено достатньо монографій та публікацій у періодичних виданнях. Так, до вітчизняного доробку відносимо, дослова, наукові роботи Г. Назарової [5], О. Кузьміна [4], Л. Федулової [2], а серед зарубіжних – А. Асаула [6], Н. Оскорбіна [3], С. Фінкельштейна [1] й ін. [7 – 10], що загалом приділили увагу висвітленню суті і дослідженню здобутків за темою, розвитку перспективних питань, розробленню теоретико-методологічних та прикладних рекомендацій з вирішення їх конкретних проблем тощо. При цьому результати аналізу доробок [1 – 10] вказують на існування різноманітних недоліків КУ, що у момент зародження і становлення перешкоджають й з плином часу унеможливають розвиток корпорацій, одним із яких є відсутність ринково адекватних методологічних рекомендацій з підготовки фахових управлінців для АТ та ІС в промисловості України.

Цілями статті є визначення суті, розроблення і наведення варіанту структури ринково адекватних методологічних рекомендацій з підготовки фахових управлінців для АТ й ІС в промисловості України.

Результати дослідження. Ринково адекватні методологічні рекомендації з підготовки фахових управлінців для АТ і ІС в промисловості України – це, на наш погляд, методологічні рекомендації, що еволюціонують на фундаментальних засадах інноваційного, цільового, структурно-функціонального, соціокультурного й системного підходів наукового дослідження проблем КУ.

Методологічні рекомендації є офіційним формуляром, що повноцінно у наочній формі відображає специфіку процесу навчання фахівців з КУ в державі. Це зручна форма висвітлення принципів, суті стратегії і тактики підготовки спеціалістів з КУ (корпоративної справи) для АТ й ІС у промисловості, наприклад, КМБ. Її застосування дозволяє одержати і використати всі можливості щоб систематизувати існуючі у державі й світі здобутки у царині економіки та управління ІС. Отже, на наш погляд, фахові менеджери – висококваліфіковані і компетентні управлінці, що здобувають всі необхідні знання, вміння й навички з корпоративної справи (КС) у вищій школі держави за відповідними програмами навчання, які передбачені цими методологічними рекомендаціями.

Основою створення методологічних рекомендацій є сукупність результатів вітчизняних і світових досліджень за проблематикою КС із національними й міжнародними нормами щодо створення та управління АТ і ІС; при цьому подальші дії, пов'язані з їх покращенням, на наш погляд, носять систематичний характер.

Метою методологічних рекомендацій автор вважає забезпечення розв'язання проблем відсутності фахових управлінців для АТ і ІС, а головними цілями – опанування переліку потрібних наукових й практичних досягнень з управління ними, формування та виконання національної ідеї їх розвитку, популяризація проведення висококваліфікованого і компетентного менеджменту. Основними імперативами, на наш погляд, є автентичність інформації, що надається в процесі виховання фахових менеджерів для АТ і ІС, вітчизняним й світовим тенденціям розвитку КС, систематичне ринково адекватне покращення програм їх навчання й підготовки у вищій школі держави. Отже, використання методологічних рекомендацій дозволяє підготувати фахових, а відтак конкурентоспроможних на національних теренах і за межами держави, управлінців для АТ й ІС, що робить можливим виконання ідеї їх розвитку.

На підґрунті узагальнення результатів аналізу доробок [1 – 10] автор пропонує використовувати нижчезроблений і наведений ним варіант структури методологічних рекомендацій з підготовки фахових управлінців для АТ й ІС:

1. Преамбула до рекомендацій з підготовки фахових управлінців для АТ і ІС:
 - 1.1. анотація;
 - 1.2. перелік основних абrevіатурних скорочень;
 - 1.3. ключові терміни;
 - 1.4. дефініції головних понять і категорій;
 - 1.5. повна назва спеціальності;
 - 1.6. результати аналізу і обґрунтування актуальності розвитку спеціальності;
 - 1.7. підмурки розвитку спеціальності;
 - 1.8. мета, основні і додаткові цілі, головні завдання розвитку спеціальності;
 - 1.9. основними імперативами розвитку спеціальності;
 - 1.10. основні, додаткові позитивні і негативні результати розвитку, сутністю основних й додаткових

знань, фундаментальних, функціональних, предметно-видових вмінь та навичок за спеціальністю;

1.11. види вищих навчальних закладів (ВНЗ), у яких буде спеціальність, освітньо-кваліфікаційні рівнів, програми і тривалість навчання, форма фінансування підготовки, академічні й професійні права, логічно-структурна схема здобуття професійних рівнів за нею.

2. Рекомендовані програми з підготовки фахових управлінців для АТ і ІС – програма навчання фахових управлінців у бакалавратурі і магістратурі за спеціальністю, форми навчання, назви освітньо-кваліфікаційних рівнів, професій, категорій визначеної спеціальності, рівнів вхідної (для зарахування) і вихідної освіти при випуску із ВНЗ, форм фінансування, переліки дисциплін програми й їх детальна інформаційна конкретизація, національний та світовий бюджети часу по них.

3. Рекомендований бібліографічний ресурс (забезпечення) для підготовки фахових управлінців для АТ і ІС:

3.1. сутність і зміст бібліографічного ресурсу (забезпечення) підготовки фахових управлінців за спеціальністю, його мета, цілі, завдання й принципи;

3.2. суть і зміст механізму управління бібліографічним ресурсом (забезпеченням) підготовки фахових управлінців за спеціальністю;

3.3. логічно-структурна схема формування, застосування і еволюції бібліографічного ресурсу (забезпечення) підготовки фахових управлінців за спеціальністю;

3.4. основний перелік джерел бібліографічного ресурсу (забезпечення) підготовки фахових управлінців за спеціальністю.

4. Висновки за розвитком фахових управлінців для АТ і ІС.

5. Додатки до рекомендацій з підготовки фахових управлінців для АТ і ІС.

Таким чином, на основі узагальнення результатів аналізу доробку [1 – 10] і власних досліджень автора, що викладені у роботі, говоримо про те, що:

- проходить щорічне збільшення кількості АТ, корпорацій й інших видів ІС (асоціацій, консорціумів), що є позитивною тенденцією у розвитку підприємницької діяльності і економіки держави;

- АТ і ІС є одним з інструментів, ефективне управління якими дозволяє досягнути успіхів у розвитку технічної, соціально-економічної й політичної системи держави;

- є потреба у ринково адекватних методологічних рекомендаціях з підготовки фахових управлінців для КМБ й інших ІС і галузей у промисловості держави;

- ринково адекватні методологічні рекомендації є документом, що створюються і розвиваються на фундаментальних засадах ряду підходів до наукового дослідження проблем КУ тощо.

До перспектив подальших розвідок відносимо будь-які наступні дослідження у царині створення, введення і розвитку ринково адекватних програм підготовки фахових управлінців для АТ й ІС в промисловості держави.

Література

1. Финкельштейн С. Ошибки топ-менеджеров ведущих корпораций: анализ и практические выводы / С. Финкельштейн ; [пер. с англ.]. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. – 394 с.
2. Федулова Л. І. Актуальні проблеми менеджменту в Україні / Федулова Л. І. – К. : Фенікс, 2005. – 320 с.
3. Управление корпорацией : [сб. науч. статей / под ред. Н. М. Оскорбина, В. К. Толстова]. – Барнаул : Алт. гос. ун-т. – 2006. – Серия “Управление корпорацией”. – Вып. 15. – 345 с.
4. Система корпоративного управління : формування та оцінювання на засадах економічних індикаторів (на прикладі машинобудування) : монографія / [Кузьмін О. Є., Дідик А. М., Мельник О. Г., Мукан О. В.] ; за заг. ред. О. Є. Кузьміна. – Львів : Тріада плюс, 2008. – 369 с.
5. Назарова Г. В. Нова парадигма корпоративного менеджменту / Г. В. Назарова // Теоретичні та прикладні питання економіки : зб. наук. праць. – К. : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2005. – Вип. 8. – С. 11-16.
6. Менеджмент корпорации и корпоративное управление : монография / [Асаул А. Н., Павлов В. И., Бескиеръ Ф. И., Мышко О. А.]. – СПб/ : Гуманистика, 2006. – 328 с.
7. Корпоратії та інтегровані структури : проблеми науки та практики : [монографія]. – Х. : Инжек, 2007. – 344 с.
8. Корпоративное управление машиностроительным предприятием : проблемы, пути решения : [монография] / Пономаренко В. С., Ястремская Е. Н., Луцковский В. М. – Х. : ИНЖЭК, 2006. – 232 с.
9. Гриньова В. М. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні : [монографія] / В. М. Гриньова, О. Є. Попов. – Х. : ХДЕУ, 2003. – 324 с.
10. Андронов В. В. Корпоративный менеджмент в современных экономических отношениях : [монография] / Андронов В. В. – М. : ЗАО “Издательство “Экономика”, 2004. – 236 с.
11. www.ukrstat.gov.ua.

Надійшла 21.03.2010